

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Güvensiz Bağlanma Yönelimlerinin Algılanan Partner Duyarlılığı ile İlişkisinde Romantik Anıların İşlevlerinin Aracılık Etkisi*

Arş. Gör. Çağla AKTAŞ, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Eskişehir, e-posta: caglaaktas2016@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1328-9654>

Doç. Dr. İnci BOYACIOĞLU, Dokuz Eylül Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, İzmir, e-posta: inciboyacioglu@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1863-3792>

Öz

Bebeklik döneminden itibaren temelleri atılan bağlanma yönelimlerinin kişinin yetişkinlik dönemi ilişkilerinde önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Alanyazındaki çalışmalar güvensiz bağlanma yönelimine sahip kişilerin partnerlerini kendilerine karşı daha duyarsız olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Mevcut çalışmada, güvensiz bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığı üzerinde olumsuz etkisinin romantik olaylara dair otobiyografik anıların işlevselliği aracılığında incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla 282 kişilik bir örnekleme sırasıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Algılanan Partner Duyarlılığı Ölçeği ve Hayat Deneyimleri Hakkında Düşünme Ölçeği uygulanmış, regresyon analizi sonuçları alanyazındaki pek çok araştırma ile tutarlı olarak hem kaygılı hem kaçınmacı bağlanma yöneliminin algılanan partner duyarlılığındaki düşüşü yordadığını ortaya koymuştur. Aracılık analizi sonuçları, kaygılı bağlanma yöneliminin romantik olayların sosyal, benlik ve yönlendirici işlevleriyle kullanımını artırdığını ve işlevlerin kullanımının arttıkça algılanan partner duyarlılığının da yükseldiğini ortaya koymaktadır. Kaçınmacı bağlanma yöneliminin ise romantik anıların işlevselliği üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı, güvensiz bağlanma yönelimleri ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide aracı bir etkiye sahip olmadığı bulgulanmıştır.

* Bu çalışma birinci yazarın doktora tezine dayanmaktadır ve TÜBİTAK 2214-A Yurtdışı Doktora Sırası Araştırma Burs Programı tarafından desteklenmiştir. Destekleri için TÜBİTAK'a teşekkür ederiz.

Anahtar Kelimeler: Kaygılı Bağlanma, Kaçınmacı Bağlanma, Otobiyografik Anı İşlevleri, Romantik Anılar, Algılanan Partner Duyarlılığı.

Makale Gönderme Tarihi: 30.10.2024

Makale Kabul Tarihi: 05.01.2024

Önerilen Atıf:

Aktaş, Ç. ve Boyacıoğlu, İ. (2024). Güvensiz Bağlanma Yönelimlerinin Algılanan Partner Duyarlılığı ile İlişkisinde Romantik Anıların İşlevlerinin Aracılık Etkisi, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(1): 12-30.

Journal of Social, Humanities and
Administrative Sciences

2024, 7(1): 12-30. DOI:10.26677/TR1010.2024.1360

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

RESEARCH PAPER

**The Mediating Role of the Functions of Romantic Memories in the Relationship
between Insecure Attachment Orientations and Perceived Partner Responsiveness**

Research Assistant Çağla AKTAŞ, Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Eskişehir, e-mail: caglaaktas2016@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1328-9654>

Associate Prof. Dr. İnci BOYACIOĞLU, Dokuz Eylül University, Faculty of Literature, İzmir, e-mail: inciboyacioglu@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1863-3792>

Abstract

The attachment orientations established from infancy onwards are known to play a significant role in an individual's adult relationships. Existing studies suggest that individuals with insecure attachment orientations tend to perceive their partners as less responsive to their needs. In this current study, we aim to examine the negative impact of insecure attachment orientations on perceived partner responsiveness through the functionality of autobiographical memories of romantic events. To achieve this goal, a sample of 282 participants completed the Experiences in Close Relationships Inventory, the Perceived Partner Responsiveness Scale, and the Thinking About Life Experiences. Regression analysis results, consistent with many studies in the literature, indicate that both anxious and avoidant attachment orientations predict a decrease in perceived partner responsiveness. Mediation analysis results show that anxious attachment orientation enhances the use of romantic events for their social, self, and directive functions, leading to an increase in perceived partner responsiveness as the functionality of these memories increases. However, avoidant attachment orientation does not have a significant impact on the functionality of romantic memories and does not mediate the relationship between insecure attachment orientations and perceived partner sensitivity.

Keywords: Anxious Attachment, Avoidant Attachment, Functions of Autobiographical Memory, Romantic Memories, Perceived Partner Responsiveness.

Received: 30.10.2023

Accepted: 05.01.2024

Suggested Citation:

Aktaş, Ç. and Boyacıoğlu, İ. (2024). The Mediating Role of the Functions of Romantic Memories in the Relationship between Insecure Attachment Orientations and Perceived Partner Responsiveness, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 7(1): 12-30.

GİRİŞ

Algılanan partner duyarlılığı psikoloji alanında son dönem en çok çalışılan kavramlardan biri haline gelmiştir. Çok sayıda araştırma sosyal desteğin kişinin psikolojik sağlığı ve ilişki tatmini açısından en önemli etkenlerden biri olduğunu ortaya koymaktadır (örn., Sarason vd., 1994:295; Collins ve Feeney, 2000:1053; Overall vd., 2012:642). Bu bağlamda algılanan partner duyarlılığı kişilerarası ilişkiler alanyazının en temel kuramlarından biri olan Bağlanma Kuramı çerçevesinde de sıklıkla çalışılmış ve bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığı üzerindeki etkileri incelenmiştir (Collins ve Feeney, 2004:363; Overall vd., 2015:730). Fakat bu araştırmaların bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığı üzerindeki güçlü etkisinin altında yatan dinamiklere yeterince odaklanmadıkları görülmektedir. Halbuki bu iki kavram arasındaki ilişkiye aracılık eden değişkenlerin anlaşılmasının, bağlanmanın yetişkinlikte devam eden olumsuz etkilerinin düzenlenmesinde önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir. Bu araştırmada alanyazındaki sözkonusu eksikliğin giderilmesi amacıyla bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığı üzerindeki etkisi otobiyografik anıların işlevleri çerçevesinde incelenmektedir.

Algılanan partner duyarlılığı, romantik partnerlerin birbirlerinin mutluluğuna özen göstereceğine dair inançlarını ifade etmekte ve romantik partnerin kendisini anladığı, önemseydiği ve kendisiyle ilgilendiği algısını içermektedir (Ruan vd., 2020:329). Kişi partnerini ilgili, anlayışlı ve takdir edici olarak algıladığında, kendini açması ve ayrıca partnerin açıklamalarına duyarlı tepki vermesi daha olasıdır. Bu olumlu dinamik, partnerler arasında karşılıklı olarak beslendiğinde ilişkide yakınlık güçlenmekte ve sürdürülmesi kolaylaşmaktadır (Reis ve Partrick, 1996:523). Fakat ilişkide kişinin partneri tarafından desteklendiğini ve önemsendiğini hissetme derecesi yalnızca partnerin davranışlarının niteliğine bağlı değildir. Araştırmalar, desteği algılayan kişinin karakteri, beklentileri, psikolojik durumu gibi etkenlerin de kişinin algıladığı destek üzerinde etki sahibi olduğunu göstermektedir (Lakey ve Cassady, 1990:337; Lakey vd., 1992:336; Coriell ve Cohen, 1995:289). Tüm bu faktörlerin yanında kişinin bağlanma yönelimlerinin de partner tarafından sağlanan desteği nasıl algıladığı üzerinde önemli ölçüde etkili olduğu görülmektedir (Collins ve Feeney, 2004:363; Overall vd., 2015:730).

Bağlanma Kuramı'na göre, bebeklik ve çocuklukta bakım verenlerin duyarlılığı, uzun vadede mutluluk ve sağlığı destekleyen sürekli bir güvenlik duygusuyla sonuçlanmaktadır. Yetişkinlikte, eşlerin veya uzun süreli romantik partnerlerin birincil bağlanma figürlerinin rolünü üstlendiği ve onların duyarlı desteğinin, psikolojik sağlığın kilit bir belirleyicisi olduğu öne sürülmektedir (Taşfiliz vd., 2018:355). Bağlanma yönelimleri ile algılanan duyarlılık arasındaki ilişkiye odaklanan çalışmalar incelendiğinde, kaygılı ve kaçınımacı bağlanan bireylerin partnerlerini daha az duyarlı olarak algıladıklarına dair bulgular göze çarpmaktadır (Brennan vd., 1998:46). Partnerden algılanan duyarlılık düzeyinin kişinin o andaki bağlanma örüntülerini etkileyeceğini gösteren çalışmalara da rastlanmaktadır (Rice vd., 2020:10; Righetti vd., 2020:9; Gunaydın vd., 2021; 846). Bir başka çalışmada, bağlanma yönelimleri ve ilişki tatmini algılanan partner duyarlılığı kapsamında incelenmiş ve kişinin partnerinin duyarlılığına dair algısının bağlanmanın ilişki tatmini üzerinde etkisinde aracı bir rolü olduğu ortaya konmuştur (Londero-Santos, 2020:11).

Geçmiş çalışmalar her ne kadar bağlanma yönelimleri ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkilere dair bulgular sunsa da bu ilişkide rol alan psikolojik süreçlerin yeterince incelenmediği görülmektedir. Var olan çalışmaların bağlanma ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkinin diğer psikolojik kavramlar üzerindeki etkisine yoğunlaştığı görülmektedir (Fekete vd., 2007:204; Khan vd., 2009:28; Taşfiliz vd., 2018:355; Londero-Santos, 2020:11). Bu çalışmada, alanyazındaki sözkonusu boşluğu doldurmak amacıyla güvensiz bağlanma yönelimlerinin

partnerden algılanan duyarlılık düzeyi üzerindeki olumsuz etkileri, otobiyografik anıların işlevleri çerçevesinde değerlendirilmektedir. Özellikle yakınlık (Fivush vd., 1996:341; Bluck vd., 2005:91), duygu düzenleme (Josephson vd., 1996:437; Rusting ve DeHart, 2000:737; Setliff ve Marmurek, 2002:761), benlik saygısı (Wilson ve Ross, 2003:137; Bluck vd., 2005:91) gibi pek çok kavramla güçlü ilişkisi sebebiyle romantik ilişkiler alanyazınında ilgi çekmeye başlayan otobiyografik anıların (Laurenceau vd., 1998:1238; Rasmussen ve Habermas, 2011:597) bağlanma ve algılanan duyarlılık ilişkisinde de önemli bir rol oynaması olasıdır. Ancak görece yeni bir çalışma alanı olan otobiyografik anıların algılanan partner duyarlılığını ne şekilde etkilediği ve bu olası ilişkinin bağlanma yönelimleri göz önüne alındığında nasıl örüntüler gösterdiği henüz incelenmemiş konular arasındadır. Mevcut çalışmada, bireylerin romantik ilişkilere dair otobiyografik anılara atfedilen geçmişten ders çıkarma, başkalarıyla ilişki kurma, yakınlık geliştirme ve kendine dair bilgi toplama gibi işlevlerinin farklı bağlanma yönelimleri için algılanan duyarlılığı ne şekilde etkilediği incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda öncelikle Bağlanma Kuramı kısaca açıklanacak, ardından otobiyografik anıların işlevlerinin bağlanma ve algılanan partner duyarlılığı kapsamında incelendiği çalışmalara yer verilecektir.

BAĞLANMA KURAMI

Bağlanma sistemi, kişilerin güvenlik ve yakınlık gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmasını mümkün kılan davranışsal stratejileri içermektedir. Bireyler, belirli veya belirsiz bir tehlike sebebiyle korktuklarında veya stres yaşadıklarında yakınlık ve duygusal bağ arayışına girerler. Bowlby'e (1973) göre, bağlanma, bu aranan duygusal bağı oluşturan ve güvenlik hissini veren bir sistem olarak işlev görür. Yaşamın özellikle ilk üç yılında, ihtiyaçları karşılanan, korunan, kendisini ve çevresini keşfetmesine izin verilen çocuklar ilerleyen zamanlarda güvenli bir bağlanma yönelimi göstermektedir. Ancak, ihtiyaçları karşılanmayan veya kendini güvende hissetmeyen çocuklarda güvensiz bağlanma yönelimleri (kaygılı ve kaçınmacı bağlanma) gözlenmektedir (Bowlby, 1980).

Bağlanmayı konu alan ve yetişkinlik dönemine odaklanan araştırmalar, çocukluk döneminde gelişen bağlanma sisteminin yetişkinlik döneminde de benzer şekilde etkisini sürdürdüğünü göstermektedir (Hazan ve Shaver, 1987:511; Bartholomew ve Horowitz, 1991:226; Fraley ve Shaver, 2000:135; Fuchshuber vd., 2019:7). Bağlanmaya özgü davranışlar yetişkinlikte sadece kendini göstermekle kalmamakta, en basit ihtiyaçlar kadar önemli bir sistem meydana getirmektedir. Bowlby'ye göre (1973) bağlanmanın duygulanım düzenleme stratejileri (affect regulation strategies), tehditler ve sorunlarla başa çıkmada görev almakta ve bireye bağlanma ilintili bağlamalarda rehberlik etmektedir. Zor zamanlarında yakın ilişkilerinde tutarlı şekilde olumlu karşılık ve destek gören kişiler kendisiyle ve diğerleriyle ilgili düşüncelerini olumlu yönde etkiler ve başa çıkma stratejileri olarak yakınlık ve destek arayışını güçlendirir. Ancak, yakınlık arayışı sıklıkla karşılıksız kaldığında, ikincil düzenleme stratejileri devreye girer (Cassidy ve Kobak, 1988:300; Mikulincer ve Shaver, 2003:77). Bahsedilen stratejiler arasında aşırılaştırma stratejileri (hyperactivating strategies), bağlanmayı güvence altına alma ihtiyacıyla bağlanma sistemini kronik olarak bilişsel ve davranışsal olarak sürdürme eğilimini ifade eder. Sönümleyici stratejiler (deactivating strategies) ise yakınlık arama davranışlarını en aza indirme ve bağlanma sistemini etkin hale getirebilecek herhangi bir uyarandan kaçınma eğilimiyle tanımlanır (Pereg ve Mikulincer, 2004:67).

Araştırmalar güvenli ve güvensiz bağlanma yönelimi olan bireylerin, kişilerarası ilişkilerinde ve bireysel stres faktörleriyle başa çıkarken farklı stratejiler kullandığını göstermektedir (Mikulincer ve Shaver, 2016). Sönümleyici stratejiler, kaçınmacı bağlanan bireyler tarafından özerkliklerini tehdit eden yoğun ve önemli duyguları bastırmak için kullanılırken, aşırılaştırma stratejileri

kaygılı bağlanan bireyler tarafından terk edilme veya değersiz hissetme gibi korkularla birlikte yakınlık arayışındaki artışı gösterir (Berant vd., 2005:70; Mikulincer ve Shaver, 2005:34). Bu bağlamda, iyi temellendirilmiş bir bulgu olarak, güvenli bağlanma yönelimine sahip bireylerin, kaçınmacı bağlananlara göre daha sık sosyal destek gibi başa çıkma mekanizmalarını tercih ettikleri belirtilmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2003:77). Öte yandan, riskli bir tehdit içeren bir durumla karşılaştığında, kaçınmacı bağlanan bireyler, diğerlerinin yardımı yerine kendilerine bel bağlayan bir tutum göstermektedir (Main ve Solomon, 1986:95). Bu kişiler duygularının düşünce ve davranışlarını etkilemesini önlemek amacıyla duygusal destek gibi başa çıkma tekniklerine pek başvurmamaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2005:34). Kaygılı bağlanma yönelimine sahip bireyler ise stresli durumlarla başa çıkmak için sosyal desteğe yoğun şekilde ihtiyaç duydukları, ancak genellikle aldıkları yardımdan tatmin olamadıkları için bu desteği başa çıkma stratejisine dönüştürmekte zorlanmaktadır (Bowlby, 1977:201).

Bu çalışmada nahsi geçen farklı stratejilerin kaygılı ve kaçınmacı bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığı ile ilişkisinde belirleyiciği olduğu düşünülmektedir. Bu strateji farklılıklarının kişilerarası ilişkileri düzenlemede önemli etkileri olan anıların içerikleri, özellikleri ve işlevleri üzerinde de önemli bir role sahip olduğu öne sürülmektedir. Bağlanma yönelimleri anılara dair içerik, duygusal yoğunluk, hatırlanma sıklığı ve canlılık gibi pek çok anı özelliğine etki etmekte (Mikulincer ve Orbach, 1995:917; Boyacıoğlu ve Sümer, 2011:105), romantik olayların hatırlanmasında meydana gelen bu farklılıklar da romantik ilişkilerle ilintili psikolojik süreçlere önemli bir değişken olarak dahil olabilmektedir (Alea ve Bluck, 2007:1091). Ancak, romantik ilişkilere dair anıların ilişki dinamikleri açısından önemi sıklıkla vurgulanmaya başlansa da (Reis ve Partrick, 1996:523; Rice vd., 2020:71) otobiyografik belleğin romantik ilişkilerdeki rolü alanyazında oldukça sınırlı şekilde çalışılmıştır. Son dönemde, araştırmacıların oldukça ilgisini çeken algılanan partner duyarlılığı gibi konular henüz otobiyografik bellekle ilintili kavramlarla birlikte incelenmemiştir. Mevcut çalışmada, romantik ilişkiler özelinde anıların işlevselliğinin bağlanma ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkiyi açıklamada önemli bir değişken olduğu varsayımı öne sürülmektedir. Bu nedenle, takip eden bölümde otobiyografik anılar üzerinde durularak işlevleri detaylandırılacaktır.

BAĞLANMA ve ALGILANAN DUYARLILIK İLİŞKİSİNDE ROMANTİK İLİŞKİLERE DAİR OTOBİYOGRAFİK ANILARIN İŞLEVLERİ

Otobiyografik bellek, kişisel hikayelerin çeşitli temsillerini, kendi değerlendirmelerini ve duygusal, algısal ve duygusal bilgileri içeren bir bellek türüdür (Rubin, 2006:277). Araştırmalar otobiyografik belleğin sosyal, benlik ve yönlendirici olmak üzere üç temel işleve hizmet ettiğine işaret etmektedir (Bluck vd., 2005:91). Bu üç işlevi birbirinden keskin farklarla ayırmak çok mümkün değildir; çünkü her biri birbiriyle iletişim halinde ve birbirini besleyen yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır (Harris vd., 2014:559). Her bir işlev otobiyografik bellek sisteminde eşsiz görevlere sahip olsa da tüm işlevlerin psikolojik sağlık ve ilişki tatmini üzerinde olumlu etkilere göstereceği düşünülmektedir.

Sosyal İşlev

Sosyal işlev, kişilerarası ilişkileri düzenleyen (Cohen, 1998:105), sosyal ilişkilerin gelişmesini, sürdürülmesini ve yoğunlaşmasını sağlayan (Webster, 2003:203), empatinin temelini oluşturan (Cohen, 1998:105), kişilerin ortak bir geçmiş paylaşmasına zemin sağlayan (Bluck vd., 2005:91) en önemli otobiyografik bellek işlevlerinden biridir. Bu işleve örnek olarak, anıların ikinci şahıslara aktarılmasının empati duygusunu artırdığını gösteren araştırmalar bulunmaktadır (Bluck vd.,

2013:87). Otobiyografik anıların paylaşılması, yalnızca empati düzeyini artırmakla kalmayıp, kişiler arasındaki yakınlık seviyesi üzerinde de güçlü bir etkiye sahiptir (Bluck vd., 2005:91; Alea ve Bluck, 2007:1091). Araştırmalar kaygılı bağlanma yönelimine sahip bireylerin sürekli yakınlık ihtiyacı içinde olduklarına, kaçınmacı bağlanma yönelimine sahip bireylerin ise yakınlık kurmakta zorlandıklarına işaret etmektedir (Berant, 2005:70; Mikulincer ve Shaver, 2005:34).

Söz konusu araştırma, bahsi geçen çalışmaları temel alarak bağlanma yönelimlerinin romantik anıların sosyal işlevinin etkin kullanımında önemli bir rolü olabileceğini öne sürmektedir. Kaygılı bağlanma yönelimine sahip bireylerin romantik anılarını yakınlık ve empati kazanma gibi ihtiyaçlar doğrultusunda sıklıkla kullanabilecekleri ve sosyal işlevin etkin kullanımının partneriyle ilişkilerindeki kalite unsurlarından biri olarak algıladıkları duyarlılığa olumlu etkileri olabileceği düşünülmektedir. Daha açık bir ifadeyle, kaygılı bağlanmanın algılanan partner duyarlılığı üzerindeki beklenen olumsuz etkisinin sosyal işlev aracılığıyla bir miktar önüne geçilebileceği iddia edilmektedir. Kaçınmacı bağlanma için ise böyle bir etki beklenmemektedir. Kaçınmacı bağlanma yönelimine sahip bireylerin anılarını paylaştıkları nadir durumlarda anının duygusal içeriğini engelleme (Mikulincer ve Orbach, 1995:917) ve yakınlık kurmak konusunda isteksizlikle karakterize olan davranışsal stratejileri (Mikulincer ve Shaver, 2016) göz önüne alınarak romantik anıların algıladıkları partner duyarlılıkları üzerinde anlamlı bir etki olmayacağı düşünülmektedir.

Benlik İşlevi

Otobiyografik anılar benliğin yapılandırılması, tutarlılığı ve sürekliliğine katkıda bulunmaktadır (Conway ve Pleydell-Pearce, 2000:261; Habermas ve Bluck, 2000:748; Wilson ve Ross, 2003:137). Kişisel anılar, dün ile bugün aynı kişi olduğumuzu algılamamıza olanak sağlamaktadır (Bluck vd., 2005:91). Ek olarak, kişinin benlik algısı büyük oranda yaşam tecrübelerinin nasıl hatırlandığına bağlı olarak gelişmektedir (Wilson ve Ross, 2003:137). Kişinin kendisiyle ilgili iyi hissetme ihtiyacı, anıların hatırlanması aşamasında yanlılıklara sebep olmaktadır (Robinson, 1986; Wilson ve Ross, 2000:928, 2003:137). Yapılan araştırmalar, sağlıklı bireylerin kendileriyle ilgili daha olumlu hissetmelerini sağlayan olumlu içerikteki anılarını daha kolay, daha sık ve ayrıntılı olarak hatırladığını ortaya koymaktadır (Levine ve Bluck, 2004:559; Talarico vd., 2004:1118; Bohn ve Berntsen, 2007:565). Fakat bu strateji düzgün işlemediğinde kişinin benliğini inşa ederken olumsuz içerikte, benlik saygısını düşüren ve psikolojik iyi oluş halini olumsuz etkileyen anılara odaklanma eğilimleri ortaya çıkabilmektedir. Güvensiz bağlanan kişilerde sağlıksız hatırlama yanlılıkları ve otobiyografik anılar benlik işlevinin sağlıklı bir şekilde işlemediğini ve bu kişilerde olumsuz benlik inşasının mevcudiyetini göstermektedir (Boyacıoğlu ve Sümer, 2011:105; Boyacıoğlu, 2012:84).

Bununla bağlantılı olarak bu çalışmada kendisine ait olumsuz anı kaynaklarını vurgulama eğiliminde olan güvensiz bağlanma yönelimlerine sahip kişilerin romantik ilişkilerine dair anılarını algıladıkları desteği olumlu yönde etkileyecek bir işlevde kullanıp kullanmadıkları incelenmiştir. Geçmiş çalışmalar, bağlanma kaygısının olumsuz duygusal değere sahip romantik ilişki anılarını daha sık hatırladıklarını veya romantik anıları görece daha olumsuz duygular eşliğinde geri çağırdıklarını göstermektedir (örn. Boyacıoğlu ve Sümer, 2011:105; Mikulincer ve Orbach, 1995:917). Dolayısıyla olumlu anıların benlik işlevlerinin etkili olarak kullanılmasının psikolojik sağlığı yordayan değişkenler üzerinde olumlu etkileri olacağı beklenmekle birlikte kaygılı bağlanma yönelimi için hatırlama yanlılıklarına bağlı olarak olumsuz etkilere de sahip olabileceği öngörülmektedir. Bu sebeplerle mevcut çalışmada, geçmiş araştırmalar ışığında, kaygılı bağlanan kişilerde romantik anıların benlik inşasındaki işlevinin algılanan duyarlılık düzeyini olumsuz yönde etkileyeceği öne sürülmektedir. Kaçınmacı bağlanma yönelimine sahip

bireylerin ise romantik ilişkilerine dair anıları benliklerinin inşasında kullanmaktan imtina edecekleri, kendilerine dair bilgilere ulaşmak için kişilerarası ilişkilerini kaynak olarak kullanmayı tercih etmeyeceklerinden benzer bir örüntü göstermeyecekleri düşünülmektedir.

Yönlendirici İşlev

Son olarak, yönlendirici işlev, otobiyografik belleğin, geçmiş deneyimlere dayanarak gelecekteki kararların ve planların gerçekleştirilmesine olanak tanıyacak şekilde kullanılmasını ifade eder (Pillemer, 2003:193; Kuwabara ve Pillemer, 2010:365; Philippe vd., 2013:164). Alanyazında yönlendirici işlevin bağlanma çerçevesinde incelenmediği görülmüştür; bununla birlikte, araştırmalar güvenli bağlanma yönelimine sahip kişilerin genellikle olumlu ve uyumlu deneyimleri daha canlı ve net hatırlayarak etkili karar alma ve problem çözme stratejileri geliştirdiklerine işaret etmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2016). Buna karşılık, güvensiz bağlanma yönelimine sahip bireyler geçmiş deneyimlerini daha olumsuz değerlendirdiklerinden dolayı (Mikulincer ve Shaver, 2005:34; Boyacıoğlu, 2012:84) geleceğe dair ders çıkarma, plan yapma gibi durumlar için gerekli beceri ve stratejileri oluşturmada zorluk çekebilmektedir (Dozier ve Kobak, 1992).

Mevcut çalışmada bu noktadan yola çıkılarak, kaygılı bağlanma yönelimine sahip bireylerin romantik anılarının yönlendirici işlevinin algılanan partner duyarlılığı düzeyinde olumsuz bir etkisi olabileceği öne sürülmüştür. Kaçınmacı bağlanma yönelimine sahip bireylerin ise Mikulincer ve Orbach'ın (1995:917) ortaya koydukları üzere romantik anılarını duygulardan arındırılmış şekilde hatırlasalar bile ilişkilerine dair yapıcı ya da olumsuz sonuçlar çıkarmak noktasında bu işlevleri etkin olarak kullanamayacakları öngörülmüştür. Partnerlerinden algıladıkları duyarlılık düzeylerinin düşük olması partnerinin karakteristik özelliklerinden çok kendi kaçınmacı kimliklerine bağlı olarak geliştiği için (Brennan vd., 1998:46) geçmişteki romantik anılarını eksi yönleriyle hatırlamaktan da kaçınabilecekleri düşünülmektedir. Bu sebeple kaçınmacı bağlanma yöneliminin algılanan partner duyarlılığı ile olan ilişkisinde yönlendirici işlevin anlamlı bir aracı etkisi olması beklenmemektedir.

Özetle mevcut araştırmada, güvensiz bağlanma yönelimlerinin kişinin partner duyarlılığını algılama düzeyi ve kalitesi üzerindeki etkisinin, romantik ilişkilerine dair anılarının işlevselliği aracılığında incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın hipotezleri aşağıda sıralandığı gibidir:

1. Hem kaçınmacı hem kaygılı bağlanma yönelimleri algılanan partner duyarlılığı üzerinde negatif yönde yordayıcı bir etkiye sahiptir.
2. Kaygılı bağlanma yönelimi romantik anıların sosyal ve benlik işlevini pozitif yönde benlik yönlendirici işlevini ise negatif yönde yordar.
3. Kaçınmacı bağlanma yönelimi romantik anılara ilişkin otobiyografik anıların işlevlerini yordamamaktadır.
4. Romantik otobiyografik anıların sosyal, benlik ve yönlendirici işlevleri, bağlanma yönelimleri ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide aracı etkiye sahiptir. Daha özelden,
  - a. Kaygılı bağlanma yönelimi sosyal işlevinin etkin olarak kullanılmasını artırır; romantik anıların sosyal işlevini kullanma eğilimi arttıkça algılanan partner duyarlılığı da artar.
  - b. Kaygılı bağlanma yönelimi romantik anıların benlik işlevinde kullanılmasını artırır; romantik anıların benlik işlevini kullanma eğilimi arttıkça algılanan partner duyarlılığı düzeyi düşer.

- c. Kaygılı bağlanma yönelimi romantik anıların yönlendirici işlevinde etkin olarak kullanılma eğilimini artırır, romantik anıların yönlendirici işlevini kullanma eğilimi arttıkça algılanan partner duyarlılığı düzeyi düşer.
- d. Kaçınmacı bağlanan bireylerin algılanan partner duyarlılığı ile ilişkisinde romantik anıların işlevlerinin aracılık etkisi yoktur.

YÖNTEM

Örnekleme

Verileri internet üzerinden toplanan çalışma yaklaşık 25 dakika sürmüştür. Çalışmaya rasgele örnekleme (kartopu) yöntemi ile Türkiye'nin pek çok şehirden (%65,2 Büyükşehir, %28,7 şehir, %6 kırsal) 20 yaş üstü 300 kişi katılmış, bu katılımcılardan 10 kadarı ilişki deneyimleri olmadığı, 8 katılımcı ise eksik cevaplar nedeniyle analizlere dahil edilmemiştir. Analizlere geriye kalan %66'sı kadın %34'ü erkek olmak üzere toplam 282 katılımcıyla devam edilmiştir. Örneklemin %50'si 20-35, %25'i 35-45, %25'i ise 45 yaş ve üstü katılımcılardan oluşmaktadır (Ort. = 34.32, SS = 3.68). Katılımcıların büyük bir kısmı üniversite mezunu (%62), evli (%53,5) ve çocuk (%42,9) sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri 2 (YİYE-2): Brennan, Clark ve Shaver'ın (1998) geliştirdiği Yakın İlişkilerde Yaşantıları Envanteri'nin yeniden gözden geçirilmesi neticesinde ortaya konulmuştur. (Fraleay, Waller ve Brennan, 2000). 18'i bağlanma kaygısını (örn., "Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.") ve 18'i bağlanma kaçınmasını (örn., "Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip inanmak bana zor gelir.") ölçen 36 maddeden oluşmaktadır. Türkçeye uyarlaması Selçuk vd. (2005) tarafından yapılmıştır. İç tutarlılık katsayıları sırasıyla .90 ve .86 olarak raporlanmıştır. Bu çalışmada da bağlanma kaygı ve kaçınma boyutlarının yüksek düzeyde iç tutarlılık katsayısına sahip olduğu gösterilmiştir (sırasıyla .88 ve .89).

Algılanan Partner Duyarlılığı Ölçeği: Algılanan Partner Duyarlılığı Ölçeği (PPRS; Reis, 2003), kişilerin partnerleri tarafından ne derecede anlaşıldıklarına ve partnerlerinin onları ne kadar umursadıklarına dair algılarını ölçmektedir. 9'lu değerlendirme sistemine ve 18 maddeye sahip olan ölçek Türkçe'ye Taşfiliz ve diğerleri (2018:355) tarafından uyarlanmış ve Cronbach alfa katsayısı .91 olarak elde edilmiştir. Ölçekte yer alan örnek bir madde şu şekildedir: "Partnerim çoğu zaman beni anlar". Mevcut çalışmada 12 maddelik kısa versiyonu uygulanmış (Reis, 2011) ve iç tutarlılık katsayısı .97 olarak elde edilmiştir.

Hayat Deneyimleri Hakkında Düşünme Ölçeği (HDHD): Bluck vd., (2005:91) tarafından geliştirilmiştir. Her bir alt ölçekte 5 madde olmak üzere 15 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert sistemi ile derecelendirilen ölçeğin benlik devamlılığı, sosyal bağlanma ve davranış yönetici işlevleri alt ölçeklerinin Cronbach Alfa değerleri sırası ile .84, .74 ve .82 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması Sami Gülgöz ve Demet Ay tarafından yapılmış, ancak araştırma henüz yayınlanmamıştır. Ölçeği doldurmadan önce katılımcılardan romantik bir anılarını hatırlamaları istenerek, soruları hatırladıkları bu anı kapsamında cevaplamaları rica edilmiştir. Mevcut çalışmada iç tutarlılık katsayıları sırasıyla .88, .87 ve .89 olarak elde edilmiştir.

İşlem

Veri toplama işlemi öncesi Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Etik Kurulu'ndan gerekli izinler alınmıştır. Çalışmanın verileri 2021 yılı yaz aylarında online olarak toplanmaya başlanmıştır. Katılımcılara çalışma hakkında bilgi veren ve etik kurallar çerçevesinde çalışma verilerinin anonim ve toplu olarak analiz edileceğini açıklayan onay formları imzalatıldıktan ve demografik bilgileri alındıktan sonra sırasıyla bağlanma (YIYE II) ve algılanan duyarlılık ölçekleri uygulanmıştır. Romantik ilişkilerin niteliğine dair ölçeklerin bellek sorularından önce verilmesinin sebebi, anılara ilişkin soruların kimi anıları hatırlatma ve hatırlanan anıların bu ölçümleri etkileme olasılığının bulunmasıdır. Ardından katılımcılardan anı işlevleri için HDHD ölçeğini doldurmaları istenmiştir. Katılımcıların romantik anılarına dair ölçüm alabilmek amacıyla bellek görevinde katılımcılara özel bir yönerge verilmiştir ("Şimdi sizden romantik ilişkinize dair anılarınızı düşünmenizi istiyoruz. Bu anıları en çok hangi zaman ve durumlarda hatırladığınıza veya başkalarına anlattığınıza dair kimi sorular soracağız"). Ölçek yönergeleri, Bluck ve arkadaşlarının (2005:91) orijinal ölçeği geliştirdikleri çalışmaya dayanarak oluşturulmuştur.

BULGULAR

Çalışmanın değişkenler için kadın ve erkek katılımcılar arasındaki farkı görmek için t-test analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, kadın katılımcıların kaçınmacı bağlanma ($t(278) = 3.77, p < .01$) ve kaygılı bağlanma boyutlarındaki ($t(278) = 2.10, p < .05$) ortalamalarının erkeklere göre anlamlı bir farklılık gösterdiğine işaret etmektedir. Buna göre, kadın katılımcılar kaçınmacı bağlanma ($Ort. = 2.85, S = 1.02$) ve kaygılı bağlanma yönelimlerinde ($Ort. = 3.49, S = 1.05$) erkeklere göre ($Ort. = 2.38, S = .10; Ort. = 3.20, S = 1.10$) daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Analiz sonuçları, algılanan duyarlılık ve anıların işlevleri bağlamında cinsiyete dayalı anlamlı bir fark olmadığını gösterir niteliktedir.

Katılımcıların bağlanma kaygısı ($t(279) = -6.33, p < .01$) ve kaçınması ($t(279) = -5.20, p < .01$) ve algılanan duyarlılık ($t(279) = 4.04, p < .01$) düzeylerinin çalışma sürecinde ilişki içinde olup olmamalarına bağlı olarak anlamlı bir farklılık ortaya koyduğu gözlenmiştir. Buna göre ilişki içinde bulunan katılımcıların bağlanma kaygısı ($Ort. = 2.44, S = .88$) ve kaçınması ($Ort. = 3.18, S = 1.03$) düzeyleri ilişki içinde olmayanlara göre ($Ort. = 3.21, S = 1.09; Ort. = 3.87, S = 1.04$) daha düşükken, algılanan duyarlılık ise ilişkisi olan katılımcılarda ($Ort. = 4.87, S = 1.61$) olmayanlara ($Ort. = 4.03, S = 1.62$) göre daha yüksek olarak gözlenmiştir.

Yapılan Pearson korelasyon analizlerine göre bağlanma kaygısı, romantik olayları içeren otobiyografik belleğin sosyal ($r = .20, p < 0.1$), benlik ($r = .30, p < 0.1$) ve yönlendirici ($r = .18, p < 0.1$) işlevleri ile anlamlı ve pozitif yönde korelasyon gösterirken algılanan partner duyarlılığı ($r = -.37, p < 0.1$) ile anlamlı ve negatif yönde korelasyon göstermektedir. Bağlanma kaçınmasının ise yalnızca algılanan partner duyarlılığı ($r = -.45, p < 0.1$) ile negatif yönde korelasyon gösterdiği tespit edilmiştir. Değişkenlerin ortalama, standart sapma ve korelasyon değerleri aşağıdaki Tablo1'de özetlenmektedir.

Tablo 1. Bağlanma, Romantik Anıların İşlevleri Ve Algılanan Partner Duyarlılığı Arasındaki Korelasyon Tablosu

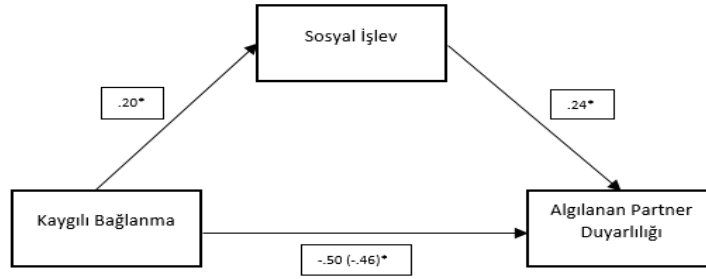
Değişkenler	Ort. (SS)	1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.Kaygılı Bağlanma	2.68 (1.02)	1	.533**	-.367**	.198**	.301**	.175**
2.Kaçınmacı Bağlanma	3.39 (1.08)	.533**	1	-.445**	.002	.069	-.043
3.Al. Part. Duy.	4.61 (1.66)	-.367**	-.445**	1	.076	.031	.086
4.Sosyal İşlev	3.12 (1.06)	.198**	.002	.076	1	.802**	.850**
5.Benlik İşlevi	3.25 (1.07)	.301**	.069	.031	.802**	1	.779**
6.Yönlendirici İşlev	3.06 (1.05)	.175**	.043	.086	.850**	.779**	1

Not: * $p < .05$, ** $p < .01$

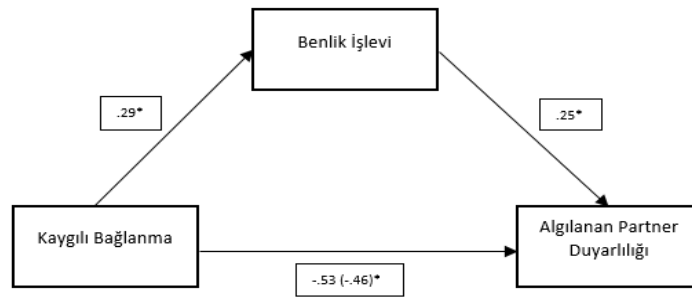
Bağlanma Yönelimleri ile Algılanan Duyarlılık arasındaki İlişkide Otobiyografik Bellek İşlevlerinin Aracı Rolü

Güvensiz bağlanma yönelimleri ve algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide romantik anıların etkisini incelemek amacıyla PROCESS macro Model 4 aracılık analizi kullanılmıştır. Analizler depresyon ve kaygı düzeyleri kontrol edilerek anıların sosyal, benlik ve yönlendirici işlevleri için tekrarlanmıştır. İlk olarak, kaygılı bağlanma (X) ve algılanan partner duyarlılığı düzeyi arasındaki ilişkinin romantik ilişkilere dair olayları içeren anıların sosyal işlevlerinden (aracı değişken, M) etkilenip etkilenmediği test edilmiştir. Şekil 1’de görülebileceği üzere analiz sonuçları, kaygılı bağlanmanın anıların sosyal işlevi üzerinde anlamlı ve pozitif yönde yordayıcı bir etkisi olduğuna işaret etmektedir ($\beta = .20$, $SH = 0.7$, $t = 3$, 95% GA [.07, .33], $p < .01$). Alanyazınla paralel bir şekilde, kaygılı bağlanmanın algılanan partner duyarlılığı üzerinde anlamlı ve negatif yönde yordayıcı bir etkisi olduğu görülmüştür ($\beta = -.50$, $SH = 0.10$, $t = -5.1187$, 95% GA [-.70, -.31], $p < .001$). Aracılık analizi sonuçları, kaygılı bağlanma ile algılanan partner duyarlılık arasındaki ilişkide romantik anılara dair sosyal işlevin aracılık etkisine sahip olduğunu göstermektedir ($\beta = .05$, $SH = 0.02$, 95% GA [.01, .11]). Diğer bir deyişle, kaygılı bağlanma yönelimi arttıkça romantik anıların sosyal işlevini kullanma eğilimi artmakta, bu eğilim güçlendikçe de algılanan partner duyarlılığında artış meydana getirmektedir.

Romantik anıların benlik işlevi ile yapılan analizler kaygılı bağlanmanın benlik işlevi üzerinde de anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğunu ortaya çıkarmıştır ($\beta = .29$, $SH = 0.6$, $t = 4.4465$, 95% GA [.16, .41]). Sonuçlar, işlevler arasında en güçlü aracı etkinin benlik işlevine ait olduğuna işaret etmektedir ($\beta = .07$, $SH = 0.03$, 95% GA [.02, .14]). Buna göre kaygılı bağlanma arttıkça romantik anıların benlik işlevinin etkinliği artmakta ve bu artışı da algılanan partner duyarlılığı düzeyinde anlamlı bir yükseliş izlemektedir.

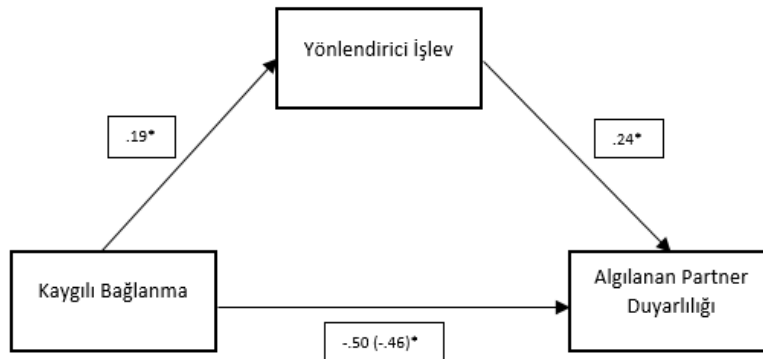

Şekil 1. Kaygılı bağlanma yönelimi ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide romantik anıların sosyal işlevinin aracı rolü (Hayes Process Macro Model 4 aracılık analizi direkt ve toplam etkiler. Toplam etki parantez içindedir. Anlamlılık düzeyi: * $p < 0.01$.)

Şekil 2. Kaygılı bağlanma yönelimi ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide romantik anıların benlik işlevinin aracı rolü (Hayes Process Macro Model 4 aracılık analizi direkt ve toplam etkiler. Toplam etki parantez içindedir. Anlamlılık düzeyi: * $p < 0.01$.)

Yönlendirici işlev ile tekrarlanan analizler sonucu kaygılı bağlanmanın bu değişkeni de pozitif yönde yordadığı ortaya konmuştur ($\beta = .19$, $SH = 0.7$, $t = 2.7035$, 95% GA [.05, .31], $p < .001$). Aracılık analizi sonuçları, kaygılı bağlanma ile algılanan partner duyarlılık arasındaki ilişkide romantik anılara dair yönlendirici işlevin aracılık etkisine sahip olduğunu göstermektedir ($\beta = .04$, $SH = 0.02$, 95% GA [.01, .10]). Diğer işlevlerle paralel olarak, bağlanma kaygısının yönlendirici işlevin etkinliğini pozitif olarak yordadığı, bu olumlu etkinin de algılanan duyarlılık düzeyinde artışla ilişkilendiği görülmektedir.

Şekil 3. Kaygılı bağlanma yönelimi ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide romantik anıların yönlendirici işlevinin aracı rolü (Hayes Process Macro Model 4 aracılık analizi direkt ve toplam etkiler. Toplam etki parantez içindedir. Anlamlılık düzeyi: * $p < 0.01$.)

Model 4 aracılık analizi, farklı işlevler için kaçınmacı bağlanma ile de test edilmiş fakat beklendiği gibi kaçınmacı bağlanmanın romantik anıların işlevleri üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkiye sahip olmadığı bulgulanmıştır.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Mevcut çalışmanın sonuçları güvensiz bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığını olumsuz yönde etkilediğini, kaygılı bağlanmanın romantik anılarına dair sosyal, benlik ve yönlendirici işlevleri üzerinde olumlu yönde etkileri olduğunu göstermektedir. Kaçınmacı bağlanma yönelimi için ise beklendiği üzere anı işlevleri ile anlamlı sonuçlar elde edilememiştir. Ayrıca, bulgular, romantik anıların işlevlerinin kaygılı bağlanma ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide aracı bir rolü olduğuna işaret etmektedir. Bu sonuçlar, alanyazında bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığı üzerindeki etkilerini vurgulayan diğer araştırmaları desteklemektedir Fekete vd., 2007:204; Khan vd., 2009:28; Taşfiliz vd., 2018:355). Ayrıca, kaygılı bağlanmanın romantik anıların işlevselliği üzerindeki olumlu etkisine işaret eden bulguların, görece yeni bir çalışma alanı olan otobiyografik anıların işlevlerini inceleyen alanyazına önemli bir bakış açısı getirebileceği düşünülmektedir. Anıların işlevlerinin etkin olarak kullanılmasının alanyazında genellikle psikolojik iyi oluş haliyle ilişkilendirildiği düşünüldüğünde (Bluck vd., 2005:91; Wilson ve Ross, 2003:137) çalışma bulgularının güvensiz bağlanma yönelimleri ile anı işlevleri arasındaki dinamikler üzerine yeni bir bakış açısı sunduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, romantik anılara dair işlevlerin etkin olarak kullanılmasının, kaygılı bağlanmanın algılanan partner duyarlılığı üzerindeki olumsuz etkilerini bertaraf ettiği görülmektedir. Anı işlevlerinin aracı rolünün anlamlı olduğuna işaret eden bu bulgular, kaygılı bağlanmanın romantik ilişkiler üzerindeki olumsuz etkilerinin anılar çerçevesinde değerlendirilmesinin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Son olarak kaçınmacı bağlanma yönelimi için anlamlı bulguların elde edilememesinin alanyazındaki diğer bulguları destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Güvensiz bağlanma yönelimlerinden olmalarına karşın kaygılı ve kaçınmacı bağlanma yönelimlerinin farklı temelleri olduğuna işaret eden bu bulgular, otobiyografik anıların işlevselliği çerçevesinde de kendini göstermektedir. Kaygılı ve kaçınmacı bağlanma arasındaki bu farklılıkların temellendirilmesinin, güvensiz bağlanmanın yetişkinlik sürecindeki olumsuz etkilerini anlama ve gidermede önemli sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Çalışmanın alanyazındaki diğer çalışmalar çerçevesinde temellendirilen ilk hipotezi alanyazınla uyumlu olarak doğrulanmıştır. Buna göre, güvensiz bağlanma yönelimleri algılanan partner duyarlılığı üzerinde anlamlı ve negatif yönde yordayıcı etkilere sahiptir. Araştırmalar, bireylerin romantik ilişkilerinde algıladıkları duyarlılığın da erken dönemde oluşan bağlanma yönelimlerinin inşa ettiği bu zihinsel temsillerden etkilendiğine işaret etmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2016). Benzer bir şekilde bağlanma ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların da çalışmamızın bulguları ile paralel olarak, güvensiz bağlanan bireylerin partnerlerinin duyarlılığını daha düşük olarak algıladıklarını ortaya koymaktadır (Collins ve Feenay, 2004:363; Segal ve Fraley, 2015:581).

Çalışmanın bir diğer hipotezi kaygılı bağlanma yöneliminin romantik olaylara dair otobiyografik anıların sosyal ve benlik işlevleri üzerinde anlamlı bir etkisi olacağını ileri sürmektedir. Çalışma bulguları bu hipotez ile paralel bir şekilde kaygılı bağlanma yöneliminin romantik ilişkilere dair anıların sosyal ve benlik işlevleri üzerinde pozitif yönde yordayıcı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Alanyazın incelendiğinde kaygılı bağlanan bireylerin yakınlaşma, empati ve sosyal destek umuduyla pek çok davranışta bulunsalar bile bu bağlamda diledikleri seviyede tatmin duygusuna ulaşamadıklarına işaret etmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2016). Otobiyografik anıların sosyal işlevi ise kişilerarası ilişkileri güçlendiren önemli bir kaynak görevi görmektedir

(Cohen, 1998:105; Webster, 2003:203). Bu sebeple kaygılı bağlanma yönelimine sahip bireylerde sosyal işlevi kullanma eğiliminin yüksek çıkması alanyazınla tutarlı görünmektedir. Benzer bir şekilde, kaygılı bağlanan bireylerde benlik oluşumu diğerlerinin duygu ve düşüncelerine dair algılarından önemli miktarda etkilendiği bilinmektedir (Bowlby, 1973). Buna göre kaygılı bağlanma yönelimindeki bireylerin romantik ilişkilerini benliklerinin merkezi bir noktasına oturtmaları ve bu ilişkilere dair anıları benliklerine dair bilgi edinmek için birincil kaynaklardan biri olarak kullanmaları da alanyazın ile paralel bir sonuç olarak değerlendirilebilir. Çalışmanın beklentilerine uygun bir sonuç olarak, kaygılı bağlanan bireylerin romantik anıların yönlendirici işlevini de yüksek düzeyde kullandıkları tespit edilmiştir. Kaygılı bağlanma yönelimiyle yoğun olarak ilişkilendirilen terk edilme kaygısının (Berant vd., 2005:70) kişinin geçmiş ilişkilerine dair anılarını harekete geçirerek gelecek ilişkilerini yönlendirmede kullanacağı bir temel oluşturmasına sebep olması mümkündür. Buna göre, geçmişteki olumsuz deneyimlerini terk edilme kaygısı eşliğinde hatırlayan birey, sonraki ilişkilerinde benzer sonuçlar elde etmeme amacıyla davranışlarını yönlendirmekte, gelecekteki adımlarını geçmişte çıkardığı derslere göre şekillendirmektedir. Kaygılı bağlanan bireylerde anıların olumsuz içeriğini aşırılaştırma stratejileri (Mikulincer ve Shaver, 2005:34) başa çıkma stratejilerinin önüne geçmekte (Bowlby, 1973), güvenli ve kaçınmacı bağlanan bireylere göre daha farklı baş etme stratejileri geliştirdikleri gözlenmektedir (Mikulincer ve Shaver, 2016; Jenkins, 2016). Alanyazındaki bu bulgular, kaygılı bağlanma yönelimine sahip bireylerde romantik ilişkilere dair anıların yönlendirici işlevini yoğun şekilde kullandığına işaret etmektedir ve bu bulgular mevcut çalışma sonuçlarını açıklar niteliktedir.

Çalışmanın üçüncü hipotezi kaçınmacı bağlanma yöneliminin romantik ilişkilere dair anıların işlevlerini yordamayacağı öne sürmektedir. Mevcut bulgulara göre, kaçınmacı bağlanma romantik anıların hiçbir işlevi ile anlamlı bir ilişki göstermemektedir. Kaçınmacı bağlanan bireylerin diğerleriyle ilişkilerine verdikleri önemi gizleme eğilimleri (Berant vd., 2005:70), romantik anıların yakınlık kurmak, benliklerine dair bilgi edinmek ya da gelecek planlamak ve geçmişten ders çıkarmak amacıyla kullanmalarının önüne geçiyor olabilir. Bağlanma kaçınmasının özerklik ve tek başlılık vurgusu, yakınlık ve duygu yoğunluklu romantik olayların işlevsel olarak hatırlanmasına engel olması muhtemeldir. Kaçınmacı bağlanma yönelimine sahip bireylerin anılarını duygularından arındırarak hatırlama eğilimleri dolayısıyla baş etme stratejisi olarak daha etkin bir şekilde kullanamıyor oluşları, mevcut çalışmada seçilen anı türü ile bağlantılı olabilir. Romantik anıların kaçınmacı bağlanma yönelimindeki bireyler için kaçınılması gereken noktalardan biri olarak algılanması sonucu işlevselliğini yitirmiş olması olasıdır. Gelecekteki çalışmalar, farklı anı işlevlerinin hangi bağlanma yönelimleriyle ilişkilendiğinin daha iyi anlaşılabilmesi için romantik anılar dışındaki anı türlerine de odaklanmalıdır.

Bağlanma kuramı, algılanan partner duyarlılığını bağlanma yönelimlerinin bir işlevi olarak görür (Ainsworth ve Bowlby, 1991:333). Bağlanma kuramına göre yakın ilişkilere dair detaylı bilgiler bellekte zihinsel temsiller olarak yer edinmekte (Bowlby, 1973; Pietromonaco ve Barrett, 2000:107) ve bu temsiller bireyin romantik ilişkilere dair algı ve tutumlarını da etkilemektedir (Collins vd., 2004:363; Günaydın, vd., 2021; 846). Fakat bağlanma özelinde yapılan çalışmalar, algılanan partner duyarlılığının bağlanma örüntüleri ile yakın ilişkisini olduğunu ortaya koymakla birlikte (örn; Rice vd., 2020:71), bağlanma yönelimlerinin romantik ilişkilere algılanan duyarlılığa olan etkisinin altında yatan mekanizmayı inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bireyin romantik ilişkilerine dair anılarının kodlandığı otobiyografik bellek (Fivush vd., 1996:341; Bluck vd., 2005:91) bireyde ilişkilere dair oluşturulan zihinsel temsillerin birincil kaynaklarından biri olarak iki kavram arasındaki ilişkiyi anlamada önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bağlanma boyutlarının otobiyografik bellekte bellek yanlılıklarına sebep olduğu üzerine

araştırmalar (örn., Öner ve Gülgöz, 2016:364) da göz önüne alındığında otobiyografik anı işlevlerinin bağlanma yönelimleriyle ilişkisinin kişinin partnerlerine dair algıladıkları duyarlılık üzerinde anlamlı bir etkisi olabileceği öngörülmüş ve bu hipotez aracılık modeli ile test edilmiştir. Çalışma sonuçları, kaygılı bağlanan bireyde sosyal, benlik ya da yönlendirici işlevlerin etkili olarak kullanıldığı koşullarda algılanan partner duyarlılığında anlamlı bir artış meydana geldiğine işaret etmektedir. Bu sonuçlar, romantik ilişkilere dair otobiyografik anıların olumlu ya da olumsuz içerikleri dikkate alınmaksızın işlevsel kullanıldıkları durumda algılanan partner duyarlılığını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Fakat sonuçlar kaygılı bağlanma yöneliminin aşırılaştırma stratejilerine eğilimi sebebi ile olumsuz anıların hatırlanmasını kolaylaştırdığına dair bulgular (Shaver ve Mikulincer, 2002:133) ve kaygılı bağlanan bireylerde görülen terk edilme kaygısından beslenen yakınlık ihtiyacının karşılanmasındaki güçlükleri ortaya koyan çalışmalar (Sümer ve Güngör, 1999:71; Mikulincer ve Shaver, 2016) ile çelişkili görünmektedir. Mevcut çalışmanın sonuçları, kaygılı bağlanan bireylerin olumsuz anılarını hatırlama eğiliminde olsalar da bu anılarını sosyal, benlik ve yönlendirici işlevleriyle kullanabildikleri durumda partnerlerinin duyarlılığına dair algılarının olumlu yönde değişeceğini öne sürmektedir. Ayrıca, bu sonuçlara göre kaygılı bağlanma yönelimine sahip bireylerin olumsuz içerikteki anılarını daha kolay, daha sık ve canlı olarak hatırlasalar bile bu anılarını benliklerini şekillendirmede kullanmayı tercih etmiyor olmaları olası görünmektedir. Bu bulgular Boyacıoğlu'nun (2012:84) kaygılı bağlanma yöneliminin aşırılaştırma stratejilerini olumlu duygusal içerikteki anılarını hatırlarken de harekete geçirdiğine işaret eden araştırma sonuçlarıyla birleştirildiğinde, anılarındaki olumsuz noktalardan benliğini korumak isteyen bağlanma kaygısı yüksek bireyin romantik anılarının olumlu yönlerini yoğun bir şekilde hatırladığı öne sürülebilir. Bir başka deyişle, kaygılı bağlanma yönelimindeki kişilerin daha olumlu içerikteki romantik anılarını hatırlaması ya da anılarındaki olumlu tarafları aşırılaştırma stratejilerini aktive ederek benliklerini korumaya alması mümkün görünmektedir. Mevcut çalışmaya romantik ilişkilere dair anıların duygu yükü ve yoğunluğuna, söz konusu ilişkinin halen devam edip etmediğine dair detaylar dahil edilmemiştir. Gelecek çalışmalarda bu ayrıntıların da dikkatle incelenerek kaygılı bağlanan bireylerde anı işlevselliğinin ilişki kalitesine etkisi gözlenmelidir.

Benzer şekilde aynı analizler kaçınmacı bağlanma yönelimi için de gerçekleştirilmiş olup kaçınmacı bağlanmanın algılanan partner duyarlılığı ile ilişkisinde otobiyografik anı işlevlerinin aracı etkisinin olmadığı ortaya konulmuştur. Kaçınmacı bağlanan bireylerin çocukluklarında gelişen içsel çalışma modelleri, başkalarına güvenmenin yeni bir hayal kırıklığı yaratma ihtimali olduğu inancı üzerine kurulduğundan bu bireyler bir çeşit savunma mekanizması olarak başkalarına bağımlı olmadan, yardım ya da destek istemeden, kendi kendilerine yeterek yaşamayı tercih etmektedirler (Mikulincer vd., 1993:817). Bu durum kaçınmacı bağlanan bireylerin yakınlık, empati, kendini tanıma, geleceğe dair plan yapma veya sorunlarına çözüm aramak için ilişkilere dair anılarına başvurmamasını açıklar niteliktedir.

Çalışma alanyazın açısından anlamlı bulgular sunmasına karşın, katılımcılardan istenen anıların duygusal içerik ve yoğunluklarının sonraki çalışmalara dahil edilmesinin daha detaylı sonuçlara ulaşılabilmesi adına gerekli olduğu düşünülmektedir. Olumlu ve olumsuz olaylar için aynı duygusal yoğunluktaki anıların kaygılı ve kaçınmacı bağlanma yönelimlerinin algılanan partner duyarlılığı üzerindeki etkisi bağlamında incelenmesinin özellikle kaygılı ve kaçınmacı bağlanma arasındaki farklılıkları anlamlandırmada önemli bulgular sunabileceği öngörülmektedir. Benzer şekilde, farklı anı işlevlerinin hangi bağlanma yönelimleriyle ilişkilendiğinin daha iyi anlaşılabilmesi adına anıların içeriklerinin değerlendirilmesi önemli görünmektedir. Ayrıca, söz konusu çalışmada katılımcıların yaş aralığı oldukça geniş tutulmuş ve homojen olarak dağıtılmamıştır. İlerleyen çalışmalarda bu noktaya dikkat edilerek yaş gruplarına göre

kategoriler oluşturulabilecek bir çalışma dizayn edilmesi sonuçların genellenebilirliği açısından önemli görünmektedir.

Bu çalışma güvensiz bağlanma yönelimleri ile algılanan partner duyarlılığı arasındaki ilişkide otobiyografik bellek işlevlerinin rolünün keşfedilmesine odaklanarak alanyazına farklı bir bakış açısı kazandırmayı amaçlamaktadır. Özellikle farklı bağlanma yönelimlerinin (kaygılı ve kaçınmacı) ve bunların romantik anılar aracılığıyla partner duyarlılığı algısıyla nasıl etkileşime girdiğini dikkate alan bu özel odağın psikolojik sağlık üzerine yapılan klinik çalışmalar için de eşsiz bilgiler sunabileceği düşünülmektedir. Bütün sınırlılıklarına rağmen çalışmanın sonuçları, bağlanma yönelimlerinin anı işlevleriyle etkileşimlerinin ilişkilerin sağlıklı ilerlemesi açısından önemli etkileri olabileceğini ortaya koymaktadır. Romantik ilişkilere dair otobiyografik anıların alanyazında en çok kullanılan (Alea ve Bluck, 2007:1091) üç işlevi ile yapılan analizler, en güçlü aracı etkisinin benlik işlevi ile gözlendiğini ortaya koymuştur. Bu bulgu, özellikle kaygılı bağlanma yönelimlerine sahip bireyler için romantik ilişkilere dair anıların benlik oluşumunda çok önemli bir yer kapladığını gösterir niteliktedir. Aynı sonucun kaçınmacı bağlanma yönelimine sahip bireylerde görülmeysi, bu kişilerin romantik ilişkilerine dair anıları benliklerinden uzak tuttuklarına dair bulgularla paralel görünmektedir. Tüm bu sonuçlar, kaygılı ve kaçınmacı bağlanan bireylerin otobiyografik anılardan yararlanmaları açısından farklı mekanizmalara sahip olduğunu göstermesi açısından değerlidir. Ayrıca kaygılı bağlanma yöneliminin anıların işlevselliğini sekteye uğratmazken, kaçınmacı bağlanma yönelimine sahip bireylerde anıların işlevselliğini yitirdiğine işaret eden bulgular, kaygılı ve kaçınmacı bağlanma yönelimlerinin farklı dinamiklerinin anlaşılmasında yeni bir içgörü sağlamaktadır. Benzer şekilde otobiyografik anı işlevlerinin ilişkilerdeki duyarlılık algısına olumlu etkilerini gösteren bulgular kişilerarası ilişki alanyazınında otobiyografik anıların önemli bir değişken olarak dahil edildiği çalışmalara olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmanın özellikle otobiyografik anıların işlevlerine dair bu tür araştırmalara teşvik etmesi umut edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. S., and Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personality development. *American Psychologist*, 46(4), 333-341.
- Alea, N., and Bluck, S. (2007). I'll keep you in mind: The intimacy function of autobiographical memory. *Applied Cognitive Psychology*, 21(8), 1091-1111.
- Bartholomew, K., and Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Berant, E., Mikulincer, M., Shaver, P. R., and Segal, Y. (2005). Rorschach Correlates of Self-Reported Attachment Dimensions: Dynamic Manifestations of Hyperactivating and Deactivating Strategies. *Journal of Personality Assessment*, 84(1), 70-81.
- Bluck, S., Alea, N., Habermas, T., and Rubin, D. C. (2005). A TALE of three functions: The self-reported uses of autobiographical memory. *SocialCognition*, 23, 91-117.
- Bluck, S., Baron, J. M., Ainsworth, S. A., Gesselman, A. N., and Gold, K. L. (2013). Eliciting empathy for adults in chronic pain through autobiographical memory sharing. *Applied Cognitive Psychology*, 27(1), 81-90.
- Bohn, A. and Berntsen, D. (2007). Pleasantness bias in flashbulb memories: Positive and negative flashbulb memories of the fall of the Berlin Wall among East and West Germans. *Memory & Cognition*, 35(3), 565-577.

- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and loss: Vol. 3. Sadness and depression*. New York: Basic.
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds. *British Journal of Psychiatry*, 130, 201-210.
- Boyacıoğlu, İ. ve Sümer, N. (2011). Bağlanma boyutları, otobiyografik bellek ve geçmişi kabul etme, *Türk Psikoloji Dergisi*, 26, 105-118.
- Boyacıoğlu, I. (2012). The effect of attachment dimensions on the phenomenological characteristics of autobiographical and self-defining memories [Otobiyografik ve öz tanımlayıcı anıların fenomenolojik özellikleri üzerinde bağlanma boyutlarının etkisi]. *Turkish Journal of Psychology*, 27, 84-96.
- Brennan, K. A., Clark, C. L., and Shaver, P. R. (1998). *Self-report measurement of adult attachment: An integrative overview*. In J. A. Simpson & W. S. Rholes (Eds.), *Attachment theory and close relationships* (pp. 46-76). The Guilford Press.
- Cohen, G. (1998). *The effects of aging on autobiographical memory*. In C. P. Thompson, D. J. Herrmann, D. Bruce, J. D. Read, D. G. Payne, & M. P. Toglia (Eds.), *Autobiographical memory: Theoretical and applied perspectives* (pp. 105-123). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Collins, N. L., and Feeney, B. C. (2000). A safe haven: An attachment theory perspective on support seeking and caregiving in intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(6), 1053-1073.
- Collins, N. L., and Feeney, B. C. (2004). Working models of attachment shape perceptions of social support: Evidence from experimental and observational studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 87, 363-383.
- Conway, M. A., and Pleydell-Pearce, C. W. (2000). The construction of autobiographical memories in the self-memory system. *Psychological Review*, 107(2), 261-288.
- Coriell, M., and Cohen, S. (1995). Concordance in the face of a stressful event: When do members of a dyad agree that one person supported the other? *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(2), 289-299.
- Dozier, M., and Kobak, R. R. (1992). Psychophysiology in attachment interviews: Converging evidence for deactivating strategies. *Child Development*, 63(6), 1473-1480.
- Fekete, E. M., Stephens, M. A. P., Mickelson, K. D., and Druley, J. A. (2007). Couples' support provision during illness: The role of perceived emotional responsiveness. *Families, Systems, & Health*, 25(2), 204-217.
- Fivush, R., Haden, C., and Reese, E. (1996). Remembering, recounting, and reminiscing: The development of autobiographical memory in social context. In D. Rubin (Ed.), *Remembering our past: Studies in autobiographical memory* (pp. 341-359). New York: Cambridge University Press.
- Fraley, R. C., Waller, N. G., and Brennan, K. A. (2000). An item response theory analysis of self-report measures of adult attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(2), 350-365.
- Fraley, R. C., and Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4(2), 132-154.
- Fuchshuber, J., Hiebler-Ragger, M., Kresse, A., Kapfhammer, H. P., and Unterrainer, H. F. (2019). The Influence of Attachment Styles and Personality Organization on Emotional Functioning After Childhood Trauma. *Frontiers in Psychiatry*, 10, 643.

- Gunaydin, G., Selcuk, E., Urganci, B., and Yalcintas, S. (2021). Today you care, tomorrow you don't: Differential roles of responsiveness variability and average responsiveness in romantic attachment. *Social Psychological and Personality Science*, 12(5), 839-849.
- Habermas, T., and Bluck, S. (2000). Getting a life: The emergence of the life story in adolescence. *Psychological Bulletin*, 126(5), 748-769.
- Harris, C. B., Rasmussen, A. S., and Berntsen, D. (2014). The functions of autobiographical memory: an integrative approach. *Memory (Hove, England)*, 22(5), 559-581.
- Hazan, C., and Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.
- Jenkins, J. K. (2016). *The relationship between resilience, attachment, and emotional coping styles*. Old Dominion University. Master's thesis.
- Josephson, B., Singer, J. A., and Salovey, P. (1996). Mood regulation and memory: repairing sad moods with happy memories. *Cognition and Emotion*, 10(4), 437-444.
- Khan, C. M., Iida, M., Stephens, M. A. P., Fekete, E. M., Druley, J. A., and Greene, K. A. (2009). Spousal support following knee surgery: Roles of self-efficacy and perceived emotional responsiveness. *Rehabilitation Psychology*, 54(1), 28-32.
- Kuwabara, K. J., and Pillemer, D. B. (2010). Memories of past episodes shape current intentions and decisions. *Memory*, 18(4), 365-374.
- Lakey, B., and Heller, K. (1988). Social support from a friend, perceived support, and social problem solving. *American Journal of Community Psychology*, 16(6), 811-824.
- Lakey, B., and Cassady, P. B. (1990). Cognitive processes in perceived social support. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(2), 337-343.
- Lakey, B., Moineau, S., and Drew, J. B. (1992). Perceived social support and individual differences in the interpretation and recall of supportive behaviors. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 11(4), 336-348.
- Laurenceau, J.-P., Barrett, L. F., and Pietromonaco, P. R. (1998). Intimacy as an interpersonal process: The importance of self-disclosure, partner disclosure, and perceived partner responsiveness in interpersonal exchanges. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(5), 1238-1251.
- Levine, L. J., and Bluck, S. (2004). Painting with broad strokes: Happiness and the malleability of event memory. *Cognition and Emotion*, 18(4), 559-574.
- Main, M., and Solomon, J. (1986). Discovery of an insecure-disorganized/disoriented attachment pattern. In T. B. Brazelton & M. W. Yogman (Eds.), *Affective Development in Infancy* (pp. 95-124). Ablex Publishing.
- Mikulincer, M., Florian, V., and Weller, A. (1993). Attachment styles, coping strategies, and posttraumatic psychological distress: The impact of the Gulf War in Israel. *Journal of Personality and Social Psychology*, 64(5), 817-826.
- Mikulincer, M., and Orbach, I. (1995). Attachment styles and repressive defensiveness: The accessibility and architecture of affective memories. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68(5), 917-925.

- Mikulincer, M., and Shaver, P. R. (2003). The attachment behavioral system in adulthood: Activation, psychodynamics, and interpersonal processes. In M. Zanna (Ed.), *Advances in experimental and psychology* (Vol. 35). New York: Academic Press.
- Mikulincer, M., Shaver, P. R., and Pereg, D. (2003). Attachment theory and affect regulation: The dynamics, development, and cognitive consequences of attachment-related strategies. *Motivation and Emotion*, 27(2), 77-102.
- Mikulincer, M., and Shaver, P. R. (2005). Attachment Security, Compassion, and Altruism. *Current Directions in Psychological Science*, 14(1), 34–38.
- Mikulincer, M., and Shaver, P. R. (2016). *Attachment in Adulthood*, Second Edition, New York London, The Guildford Press.
- Overall, N. C., Fletcher, G. J. O., and Kenny, D. A. (2012). When bias and insecurity promote accuracy: Mean-level bias and tracking accuracy in couples' conflict discussions. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38(5), 642–655.
- Overall, N. C., Fletcher, G. J. O., Simpson, J. A., and Fillo, J. (2015). Attachment insecurity, biased perceptions of romantic partners' negative emotions, and hostile relationship behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(5), 730–749.
- Oner, S., and Gülgoz, S. (2016). Latent constructs model explaining the attachment-linked variation in autobiographical remembering. *Memory*, 24(3), 364–382.
- Philippe, F. L., Koestner, R., and Lekes, N. (2013). On the directive function of episodic memories in people's lives: A look at romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 104(1), 164–179.
- Pietromonaco, P. R., and Feldman Barrett, L. (2000). Attachment Theory as an Organizing Framework: A View from Different Levels of Analysis. *Review of General Psychology*, 4(2), 107-110.
- Pillemer D. B. (2003). Directive functions of autobiographical memory: the guiding power of the specific episode. *Memory (Hove, England)*, 11(2), 193–202.
- Rasmussen, A. S., and Habermas, T. (2011). Factor structure of overall autobiographical memory usage: The directive, self and social functions revisited. *Memory*, 19(6), 597–605.
- Reis, H. T., and Patrick, B. C. (1996). Attachment and intimacy: Component processes. In E. T. Higgins & A. W. Kruglanski (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 523–563). The Guilford Press.
- Reis H. T., Maniaci M. R., Caprariello P. A., Eastwick P. W., and Finkel E. J. (2011). Familiarity does indeed promote attraction in live interaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 101(3), 557–570.
- Reis, H. T. (2003). A self-report measure of perceived partner responsiveness. (Yayınlanmamış çalışma), University of Rochester.
- Rice, T. M., Kumashiro, M., and Arriaga, X. B. (2020). Mind the Gap: Perceived Partner Responsiveness as a Bridge between General and Partner-Specific Attachment Security. *International journal of environmental research and public health*, 17(19), 71-78.
- Righetti, F., Balliet, D., Molho, C., Columbus, S., Faure, R., Bahar, Y., Iqmal, M., Semchenko, A., and Arriaga, X. (2020). Fostering Attachment Security: The Role of Interdependent Situations. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(20), 7648.

- Robinson, J. A. (1986). Autobiographical memory: A historical prologue. In D. C. Rubin (Ed.), *Autobiographical memory* (pp. 19–24). Cambridge University Press.
- Ruan, Y., Reis, H. T., Clark, M. S., Hirsch, J. L., and Bink, B. D. (2020). Can I tell you how I feel? Perceived partner responsiveness encourages emotional expression. *Emotion (Washington, D.C.)*, 20(3), 329–342.
- Rubin D. C. (2006). The Basic-Systems Model of Episodic Memory. *Perspectives on Psychological Science: A Journal of the Association for Psychological Science*, 1(4), 277–311.
- Rusting, C. L., and DeHart, T. (2000). Retrieving positive memories to regulate negative mood: Consequences for mood-congruent memory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78(4), 737–752.
- Sarason, I. G., Sarason, B. R., and Pierce, G. R. (1994). Social support: Global and relationship-based levels of analysis. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11(2), 295–312.
- Segal N, Fraley RC. Broadening the investment model. *Journal of Social and Personal Relationships*. 33, 581-599.
- Selçuk, E., Günaydin, G., Sümer, N. ve Uysal, A. (2005). Yetişkin Bağlanma Boyutları İçin Yeni Bir Ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II'nin Türk Örnekleminde Psikometrik Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 1-11.
- Setliff, A. E., and Marmurek, H. H. C. (2002). The mood regulatory function of autobiographical recall is moderated by self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 32(4), 761–771.
- Shaver, P. R., and Mikulincer, M. (2002). Attachment-related psychodynamics. *Attachment & Human Development*, 4(2), 133–161.
- Sümer, N. ve Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stili ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14, 71-106.
- Talarico, J. M., LaBar, K. S., and Rubin, D. C. (2004). Emotional intensity predicts autobiographical memory experience. *Memory & Cognition*, 32(7), 1118–1132.
- Taşfiliz, D., Selçuk, E., Günaydin, G., Slatcher, R. B., Corriero, E. F. and Ong, A. D. (2018). Patterns of perceived partner responsiveness and well-being in Japan and the United States. *Journal of Family Psychology*, 32(3), 355–365.
- Webster J. D. (2003). The reminiscence circumplex and autobiographical memory functions. *Memory (Hove, England)*, 11(2), 203–215.
- Wethington, E., and Kessler, R. C. (1986). Perceived support, received support, and adjustment to stressful life events. *Journal of Health and Social Behavior*, 27(1), 78–89.
- Wilson, A. E. and Ross, M. (2000). The frequency of temporal-self and social comparisons in people's personal appraisals. *Journal of Personality and Social Psychology*, 78, 928–942.
- Wilson, A. E. and Ross, M. (2003). The identity function of autobiographical memory: Time is on our side. *Invited paper in Memory: Special Issue Exploring the Functions of Autobiographical Memory*. 11, 137-149.